

Olena Volkova
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor at the Department of Finance, Accounting and Taxation
Kherson National Technical University*

Волкова О.В.
*к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Херсонського національного технічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-21>

CUSTOMS PROCEDURES AS AN EFFECTIVE METHOD OF ENSURING THE IMPLEMENTATION OF THE STATE CUSTOMS POLICY

МИТНІ ПРОЦЕДУРИ ЯК ДІЄВИЙ МЕТОД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки.

Пріоритетними напрямками реалізації державної митної політики є:

- сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур;
- сприяння ефективному справлянню митних платежів;
- розвиток інфраструктури, електронних технологій та сервісів для міжнародної торгівлі;
- захист суспільства, громадського здоров'я і безпеки навколишнього природного середовища та боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів та зброї;
- підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва.

Гармонізація митних процедур є одним із пріоритетних напрямів забезпечення реалізації державної митної політики. Вітчизняна практика реалізації митних процедур включає операції, пов'язані із здійсненням митного контролю за переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон України, митного оформлення цих товарів і транспортних засобів, а також із справлянням передбачених законом податків і зборів. Проте, сформований механізм в певній мірі втратив свою регуляторну силу в умовах війни, коли держава у пріоритеті визначає лише власні потреби і інтереси, прагне захистити національний ринок та товаровиробників, проте, в той же час, не може відмовитись від своєї ролі на світовому ринку. Відповідно, завдання досягнення балансу між розвитком міждержавної торгівлі і підтримкою вітчизняного бізнесу в умовах війни вимагає виваженої, різновекторної та взаємоузгодженої роботи різних відомств, а також внесення відповідних змін до митного законодавства [1, с. 87].

Митні процедури належать до структури митної політики України і є одним із самостійних векторів її реалізації. Будучи цілим комплексом заходів, що покликані забезпечувати і захист, і підтримку зовнішньоекономічної діяльності (далі – ЗЕД) їх значення у структурі роботи митних органів займає одну із ключових позицій. Якщо митна політика України – це довгострокова стратегія регулювання експортно-імпоротної активності, що забезпечує розвиток або стримання ЗЕД, захист національного товаровиробника, а також економічну охорону кордонів держави, то

митні процедури доцільно детермінувати як тактичні заходи, змістом яких є митний контроль, митне оформлення, сплата митних платежів та порядок їх виконання [4].

Беручи за основу вітчизняну законодавчу базу, а саме положення Митного кодексу України (далі – МКУ), митні процедури доцільно визначати як «зумовлені метою переміщення товарів через митний кордон України сукупність митних формальностей та порядок їх виконання (п. 21 ст. 4 МКУ) [2]. Дане трактування є сформованим в рамках гармонізації митного законодавства України до положень європейського, оскільки джерелом походження категорії «митних формальностей» є Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур. У розділі 2 цього документу, наголошується, що митні формальності – це сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і митною службою з метою дотримання вимог митного законодавства [3].

Таким чином, порівняння понять «митні процедури» і «митні формальності» (беручи за основу українське законодавство) вказує на те, що економічна сутність митних процедур є ширшою, ніж формальностей, проте введення даної дефініції у митне законодавство було неминучим в умовах дотримання Україною євроінтеграційного вектору розвитку.

Узагальнюючи спільні та відмінні риси між вище окресленими категоріями варто наголосити, що:

- митна політика – це визнана на загальнодержавному рівні стратегія забезпечення ЗЕД, метою якої є підтримка оптимального балансу між розвитком експортно-імпоротної активності та реалізацією протекції національного товаровиробника і локального ринку;

- митні процедури – це сукупність фактичних адміністративно-правових заходів забезпечення міждержавної торгівлі/безоплатного отримання певних об'єктів, а також організації взаємодії учасників ЗЕД при перетині таких об'єктів (товарів чи послуг) митного кордону України [4].

Беручи до уваги той факт, що сучасний світ прагне до створення умов, які б всебічно сприяли гармонізації міждержавної співпраці і торгівлі, більшість держав визнають важливість максимального спрощення митних процедур. Зокрема, поширеною стає практика відмови від тотального контролю за суб'єктами ЗЕД, що передбачає мінімізацію втручання посадових осіб митниць в операційну діяльність учасників міжнародної торгівлі. Проте, Україна перебуває у достатньо складних обставинах, які впевнено можна охарактеризувати як безпрецедентні за роки незалежності нашої держави – повномасштабна війна, що лише ускладнює нестабільні позиції держави, джерелом яких стала ще пандемія COVID-19 у 2019-2020 рр.

Але не зважаючи на всі труднощі, 01.10.2022 р. Уряд прийняв низку постанов, які відкривають доступ необмеженому колу українського бізнесу до авторизацій та спрощень, аналогічним тим, які існують у ЄС, врегульовують питання надання митним органам заходів забезпечення сплати митних платежів при ввезенні та/або переміщенні територією України транзитом, а також унормовують окремі положення актів Уряду з Конвенціями про процедуру спільного транзиту і про спрощення формальностей у торгівлі товарами.

Відповідно до прийнятих змін, зі сфери регулювання Урядом виключено форми митних декларацій (форма єдиного адміністративного документа буде використовуватись в Україні безпосередньо на підставі Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами).

З 01.01.2023 р. набрав чинності Закон від 19.10.2022 р. № 2697-IX «Про Митний тариф України». Документом затверджено новий Митний тариф України, який є невід'ємною частиною цього Закону та містить перелік ставок загальнодержавного

податку – ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України, які систематизовані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі – УКТЗЕД), складеною на основі сучасної сьомої редакції Гармонізованої системи опису та кодування товарів версії 2022 р. та відповідної версії Комбінованої номенклатури ЄС (Official Journal of the European Union, 29.10.2021, L 385).

Після набрання чинності оновленої версії Закону «Про Митний тариф України», буде забезпечено:

- приведення товарної номенклатури України у відповідність до вимог сучасної сьомої редакції Гармонізованої системи опису та кодування товарів версії 2022 р. на виконання міжнародних зобов'язань, узятих Україною у рамках Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів;

- адаптацію митної статистичної системи України до міжнародних методів, митних стандартів класифікації та гармонізації зовнішньоторговельної документації;

- усунення розбіжностей у версіях систем української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності України та країн – торговельних партнерів;

- спрощення процедури митного оформлення товарів під час здійснення зовнішньоторговельних операцій.

При цьому Законом не передбачається зміна ставок ввізного мита на товари, а лише зміна класифікації окремих товарів згідно з УКТЗЕД.

На початку лютого 2023 р. за результатами діяльності, Україна отримала високу оцінку Єврокомісії щодо виконання вимог ЄС у митній сфері. Україна досягла значного прогресу щодо виконання євроінтеграційних зобов'язань у сфері митної справи, про що свідчить висока оцінка Єврокомісії. Це результат консолідованої багаторівневої роботи Міністерства фінансів України, Держмитслужби у співпраці з міжнародними партнерами з приведення українського митного законодавства у відповідність до законодавства ЄС, приєднання до спільної транзитної системи та NCTS. Подальші кроки, які необхідно здійснити Україні – це повне виконання положень Угоди про асоціацію з ЄС у митній сфері, підготовка нового Митного кодексу України, що повністю відповідатиме Митному кодексу ЄС, впровадження ІТ рішень на основі MASP-C, удосконалення адміністрування митних платежів, підвищення ефективності протидії митним правопорушенням, криміналізація контрабанди товарів, вибудова сучасної митної системи, яка спроможна реагувати на виклики сьогодення.

Таким чином, сьогодні для України доцільним є збереження євроінтеграційного вектору, проте за умов відмови від зниження протекції національного ринку і товаровиробників; важливою є концентрація уваги органів влади на скоординованому регулюванні процесами переміщення товарів через митні кордони, корегуванні дій учасників ЗЕД не з метою обмеження їх діяльності, а задля максимального захисту.

Література:

1. Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави : монографія / Гребельник О.П., Пашко П.В., Шевчук С.В., Сушкова О.Є. та ін.; за ред. д.е.н., проф. О.П. Гребельника. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 266 с.

2. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Дата оновлення: 18.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

3. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція) : Конвенція Ради Митного Співробітництва від 18.05.1973 р. Дата набрання чинності для України: 15.09.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text.

4. Мирончук В.М., Матвеев М.Е., Голомша Н.Є. Митні процедури забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни. *Економіка та суспільство*. Вип. 39. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1386/1336>.